

mtatkki

Hungarian Academy of Sciences
Centre for Social Sciences
Institute for Minority Studies

A PDF fájlok elektronikusan kereshetőek.

A dokumentum használatával elfogadom az
[Europeana felhasználói szabályzatát](#).

pedig Albiánosz püspök családjából, ki mint Verthánesz társa a Mánávásziak és Orduniak ellenséges nemzetségének legyőzésére küldetett a királytól. Ez neki nem sikerülvén, Vácshe fővezérét küldi ki a király ellenök, ki a két nemzetséget kiirtván, azok birtokait egyházi javadalmúl Albiánosz kapja. Ezt a családot Nerszesz meggyilkolása után látjuk az örmény püspöki székben: Juszik, Száven, mánáskerti Ászpurák, mind Albániosz utódjai. A származás okozta különbséget láttuk a főpap választásánál; ezt találjuk a temetésnél is. Világosító-Szt-Gergelyt és fiát Árisztákeszt a Dáránághi kerület (canton) Thordán nevű városában temetik el. Ugyancsak itten temetik el Vertháneszt, Juszikot, szóval a Szt-Gergely családjából származó kátholikoszokat, — kivéve Nerszeszt, A más származású Pharrent és Száhákot Dáronban helyezik el örök nyugalomra.

Ha a kátholikosz méltóságát más viselte, javadalmainak egy részét mégis Gergely családja élvezte; így Juszik fiai Páp és Áthánágénesz bár lemondtak a főpapi székről, mégis Dáronban, az első keresztény templom helyén éltek (s mint a forrás mutatja: V. könyv 19. fejezet) a püspöki házban laktak és élvezték az egyházi javadalmakat. Itt érte őket — romlott életük miatt — az Isten büntető keze. Ezek után más nemzetségük birták a papi főhatalmat, míg Ársák vissza nem állítja az örmény uralmat s Nerszeszt, Áthánágénesz fiát kátholikoszszá nem szemeli ki. Nerszesz vallásos és erkölcsös élete, minden jó tulajdona, de főleg igazmondása miatt e romlott időben és környezetben is sokat szenvedett.

Hosszú életében látja az országot süllyedni, látja a perzsa háborúk borzalmait, de látja a belső válságot is, melyet az erkölcstelen élet hozott létre. Ezen nem változtat Páp királysága sem, sőt még elmérgesíti a veszedelmet. Nerszesz, a főpap ezt sejtí s nem szünik meg a királyt és a főurakat feddeni; ezért a király, ki „telve volt démonokkal“ a haza támaszát, Nerszeszt megmérgezteti. A főpap halála után Juszikot Albiánosz utódát választják meg kátholikosznak. Páp király, ki Nerszesz megöletése miatt félt a caesareai patriarkhától, Juszikot

nem is küldi a szokásos felavatásra. A caesareai főpap ezért nagy haragra gerjedt — s mint B. F. mondja V. könyv 29. fejezetében — összehívja a püspöki conszisztoriumot s itt kimondják, hogy Örményország főpapja a király kenyerét megáldhatja ugyan, de püspököket nem szentelhet s így elveszti a kátholikosz méltóságát. Ezentúl az ország püspökeit Caesareában szentelik fel. Ezzel egyszersmind vége szakadt Gergely nemzetsége fontosságának s nagy hatalmának az örmény egyház történetében.

Az eredményeket összefoglalva világosan látjuk, hogy Gergely családjának igénye a kátholikosz méltóságára egy félig joggá alakult hagyományos szokás (traditio) volt.

Kiszely Károly.

Közüntézetek Szamosújvárt.

1. Fejezet. Szegényház.

A beköltözött örmények között — mondhatni — szegény nem is volt; a kiknek vesztenivalójuk nem volt, be se jöttek: künn maradtak. . . . Sajnos azonban, hogy idővel a hazai örmény családok közül is némelyeket a sorscsapások vagyoniilag tönkre tettek. De azért ezek az elszegényedett örmények — habár nem jártak koldulni, mert az örmény a kéregetést szégyennek tartja — szükségét nem láttak: felsegélyték őket a nemzetiségükhöz tartozó könyörületes lelkek, kik karácson, húsvét előtt, de máskor is — ha szükség mutatkozott — felkeresték őket otthonukban és fát, buzát, ruhát, pénzt, élelmiszert és egyebeket osztogattak közöttük. Ezekon kívül nagy mértékben gyakorolták az irgalmasság testi cselekedeteit a városunkban létezett vallásos társulatok is; Verzár Lukács derék esperes-plebánosunk pedig erre az emberszerető célra még alapítványt is tett:

„Verzár Lukács 1778-ban 406 frt 40 krból álló alapítványt tett, hogy ennek kamataiból szegények segélyeztessenek.“ (Vár. lev. 1786—411 sz.).

„Jakabffi János esperes-plebános 1788. márcz. 26-án tartott tanácsülésben jelenti, hogy előde: Verzár Lukács esperes a szamosújvári szegények számára 100 darab aranyat hagyott (... „proposuit, quod 100 aureorum summa pio legato Testamenti per Reverendissimum quondam Lucam Verzár conditi in rationem pauperorum assignato.“); azért kéri a tanácsot, hogy a Verzár István kertjét, mely a barom-piaczon van, árverés útján adja el. (Vár. lev. 1788. jkönyv 121 sz.).

És így habár „a kormány a koldulást eltiltja és elrendeli, hogy a szegények számára szegényházak állíttassanak fel“ (Vár. lev. 1785—176 sz.), nálunk — hála Istennek — nem kellett ezen humanus rendeletnek érvényt szerezni; mert e falak között koldusok nem voltak.

2. Fejezet. Karátsonyi-intézet.

... De be kell már fejezni a roppant költségbe került plebániai nagytemplom építését. Az egyetlen pénzforrás, mely oly bőven eresztett, már-már bedugult: a hívek példátlan áldozatkészsége kimerült; azért más forrás után néztek: a főkormányzók beleegyező engedélyével megszüntették a vallásos társulatok áldásos működését és ezeknek pénzalapját fordították a templom még hátralevő kiadásainak fedezésére. Apadt a templom kiadása, de nőtt a szegények száma úgy, hogy szegényházzal kellett gondoskodni. De alig mutatkozik a szükség, már is ott az isteni segítség: önkényt jelentkezett a halhatatlan nevű alapító. A megtestesült szerény jószág elmegy Korbuly Kelemenhez és elmondja nemes szándékát; azután kéri a főesperes-plebános urat, hogy terjeszsze a dolgot a városi közgyűlés elejébe, de nevét egyelőre ne hozza nyilvánosságra

Az esperes felmegy a gyűlésbe és örményül így szól:

„Tekintetes tanács és közönség! Kegyes pártfogók!

Tudva van mindenki előtt, ki a felebaráti szeretetet igazán tiszteli, hogy mennyire szükséges e tekintetes városban egy „ispátály“ létesítése, a hol a nagyon szegény és elbetegesedett egyének — összegyűjtván őket — megélhes-

senek és lelkeik üdvösségéről gondoskodhassanak. Ezt én mindég akartam és hiszem, hogy a tekintetes Tanács és közönség is akarta és akarja. A milyen nagy volt vágyakodásom ez iránt, éppen oly nagy örömmel jelentem tehát, hogy adott az isteni Gondviselés nekünk e város kebeléből egy istenfélő, könyörületes személyt, ki jól tudja azt, hogy a mit a szegényeknek ad annyi, mintha azt Krisztus Urunknak adná. Mindig eszében forgatja ezen evangéliumi szavakat: „Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot fognak nyerni.“ És elhatározta, hogy irgalmasságot gyakorol, hogy méltó legyen ő is Isten irgalmasságára. Azért saját keze irását nekem adván, kötelezte magát, hogy abból, mit Isten segítségével nyert, 10.000 forintot ad egy ispatályházra, mely e városban épüljön a mi katolikus örmény nemzetünk igen szegény és beteg tagjai számára. Az ígért tizezer frtot öt év alatt — t. i. minden esztendőben 2000 frtot adván — fizeti, vagy úgy, a mint az építkezés szükségli. Önként arra is kötelezte magát, hogy ha teljesen felszerelve elkészül az ohajtott ispatály, ad még más 10.000 frtot, hogy ennek törvényes kamatjából ugyanezen ispatályban annyi szegény és beteg kapjon ételmezt, a mennyire csak jut (inshchédáziné or oktená *бухмарошнн на оштлнн*). De azt kívánja, hogy azon ispatályban azon szegények és betegek felett, kik a meghatározott 10.000 frtnak törvényes kamatjából fognak élelmeztetni, éltében a felügyeleti jog (gondviselői jog = jus patronatus) az övé legyen; halála után az lesz a felügyelő, kit ő kijelöl; ez után a család azon tagja fogja a jus patronatust itt gyakorolni, kit a helybeli papság és a tanács arra méltónak fog találni. — Reám van bízva, hogy ezek jó szándékát a tekintetes Tanács és közönség előtt előadjam. Ha ebben az ügyben három hónap alatt mi határozat se történne, tartozom kötelező nyilatkozatát visszaadni; azért hivatalomhoz képest alázatosan kérem a tekintetes tanácsot és közönséget: tanácskozzék e felett és adjon helyet, hol az ohajtott ispatály felépíttessék. Még azt is megjegyzem, hogy a szegényeket szerető jöltevő kifogást nem fog tenni a hely ellen, mit a tekintetes tanács és közönség ispatályra adni fog. Kérve az ohajtott választ és

magamat Tekintetességtek kegyeibe ajánlva vagyok a tekintetes tanács és közönségnek Szamosújvárt 1800 január 1. aláztos szolgálja: Korbuly Kelemen esperes és az Örményváros plebánosa.“ (Vár. lev. 1800. 2 sz. alatt.)

Kellemesen volt meglepetve a gyűlés.

— Mondja meg Főtisztelendőséged — kérdezte minden ajak — ki az a valóban nagy ember? Nincs-e itt közöttünk, hogy nyakába boruljunk és csókjaink özönével köszönjük meg az utódok nevében is ritka áldozatkészségét?

— Adott szavam hallgatást parancsol.

Id. Karátsonyi Emanuel.

Habár ott ült a halhatatlan nevű alapító: idősebb Karátsonyi Emanuel egy sarokban szerényen meghuzódva, de azért egyetlen egy szavával, taglejtésével, vagy arczmozdulatával sem árulta el a boldogító titkot.

A gyűlésnek egy kis része a Salamon-templom mögött akart építeni; ellenben a nagy többség azt a helyet választotta, a hol áll ma is az intézet.

Épül az intézet . . .

Karátsonyi Emanuel 11.000 frtot akar a város pénztárába letenni, hogy ennek 5°/_o-os kamatjából az általa alapított szegényház (Institutum Karátsonianum) lakói tartassanak el. — A város a főkörmányszéktől kért engedélyt arra, hogy ezen örökös alapítvány kezelését átvehesse. (Vár. lev. 1802—1182 sz.). A főkörmányszék megadja az engedélyt, de kiköti, hogy a város az intézetnek 6°/_o-os kamatot fizessen. (Vár. lev. 1803—4 sz.).

Az alapító 1803. jún. 24-én személyesen vitte fel a városi közgyűlésbe a nevről elnevezett „Karátsonyi-intézet“nek (még így is: „Szegények-háza“ — „ispátály“) ígért 11.000 frtot, melyből azonnal a gyűlés színén vett kölcsön 6°/_o-a Bogdánffy Gergely 2500, Verzár Sándor 2000, Jakabffy Tódor 2500, Duha Tódor 2000 és Bogdánffy Bogdán 2000 frtot. (Vár. lev. 1803—755 sz.).

Karátsonyi Emanuel az „ispátály“ megett elterülő kertet, mely a Csomák Gergelynéé, megveszi és intézetének adja. — A „dispensator“ (gondnok, felügyelő) évi fizetése 80 frt és a szakács kapott 40 frtot Az alapító a 11.000 frtot még megpótolta 1000 frttal, hogy ennek kamatja legyen évi fizetése a „venerabilis Clerus tagjai közül rendelendő inspectornak.“ 1803-ban: tehát a megnyitás első évében, nyolcz szegény lakója volt ezen áldásos intézetnek.“

*

Itt adom kézmását, de közlök néhány sort a főkörmányszékhez általa intézett iratból is. Ebből láthatja a szíves

Emanuel Karátsonyi

olvasó magyar irányát és nemes gondolkodásmódját:

„A mi a fundatio bátorságát illeti, azt én a nemes város allodialis cassájában találom fel. Magam is kereskedő vagyok, tudom milyen koczka a kereskedés, milyen a kereskedő állapotja; ellenben egy ilyen örökös fundatio nem koczkáztathatik, hanem azt igazi bátorságba kell helyezni. 1800. ján. 2-án beadott anonym obligatiomban 20.000 frtot ajánlottam: tizet épületre és tizet intertentiora. A 10.000 épületre fordított. Most 1000 frtot reparatiokra, más ezer frtot ispotálybeli káplány titulusa alatt ajánlottam fel. Ha fundator nem találtatott volna, a nemes városnak kellett volna a szegények számára építeni. Az ispotály háta megett vett kertet is az intézethez csatoltam; megszereztem a szükséges mátráczokat és az ágyneműt is . . . Helyettem a plebános ur által tett declaratiojában fentartott patronatusi jusson kívül egyebet nem kívánok . . . Én öreg, beteges ember vagyok: nekem nyugalom kell. Istené a dicsőség, a segedelmezés pedig gyámoltalan embertársainké.“ Szamosújvárt 1804. ápr. 2. Id. Emanuel Karátsonyi.“ (Vár. lev. 1804—479 sz.).

*

A főkörmányszék egyik iratában a Karátsonyi-in-tézetre vonatkozólag ezeket mondja: ... „Procurare, ut salutare hocce Institutum quantocitius oblatum capere valeat initium omnique sollicitudine et accuratione ad mentem fundatoris administretur.“ E Regio M. Princ. Trans. Gubernio. Claudiopoli die 23 apr. 1804 B. Michael de Bruckenthal, Joannes Tartler. (Vár. lev. 1804—692 sz.).

A gyermektelen id. Karátsonyi Emánuel, kinek felesége Verzár Mária volt, 1806 elején halt el. Végrendeletileg hagyott miscalapítványra 1600 frtot, két ángyának: Karátsonyi Kristófné- és Karátsonyi Karátsonyné-nak egyenként 500 frtot; testvérhugának szintén 500 frtot; a Karátsonyi családnak 16000 frtot, azonban ezen utóbbi összegnek 5%-os kamatját — míg él — özvegye élvezi. (Vár. lev. 1806—367 sz.).

Érdekességél fogva itt közlöm előbb végrendeletének vonatkozó részét szó szerint; azután közre adok egy magyar fordítást is, mit a város hivatalos melléklet gyanánt használt ...

*

Ego infra scriptus sciens bene, quod debeam semel mori, et prae mentis oculis habens illud, quod Salvator noster Christus dicit, videlicet, ut semper vigiles simus, quia nescimus diem et horam praevie, — donec adhuc sumus sum, et mentis compos, libera mea voluntate testamentum condo, ut post obitum meum firmum maneat, et ultimam meam voluntatem proprio hoc meo manuscripto declaro sequenti modo etc. etc. etc.

6-to. Siquidem Deus nos non condecoraverit prolibus, quae forent nobis haeredes, et bona memoria, ea propter ego, et fidelis consors mea simul consultantes statuimus pauperes nobis haeredes, et bonam memoriam relinquere, consequenter ex nostro proprio coaquisito promisimus 10000 Rh. florenos pro aedificio, ut in hac nostra Civitate aedificetur Nosocomium pro Catholicis nostrae Nationis egentibus pauperibus et aegrotis, praeterea promisimus alios 10000 Rh. flnos, ut horum 10000 Rh. florenorum legalis census sit pro victitatione in eodem Nosocomio tot pauperibus et aegrotis, pro quot suffecerit. Atque ut haec nostra firmata intentio certius in effectum deduceretur, rogavimus Rssimum D. Clementem Korbuly hujus Armenopolitanae Civitatis Archi-Diaconum, ut in hoc labore, et ab Amplissimo Magistratu, ac I. Communitate exoperetur fundum in quo desideratum hoc Nosocomium aedificetur, prout obtentus est fundus, ac etiam Nosocomium meo

sumtu aedificari coeptum, Proinde quemadmodum ante hoc meo promisso, et proprio manuscripto obligatus sum, ita etiam num firmiter volo, ut praememorati 20000 Rh. floreni ex nostro proprio coaquisito in praenotatum finem dentur. Distincte relinquo in dotem ejusdem Nosocomii 1000 Rhflnos, cujus pecuniae legalis census quotannis in necessitates Nosocomii expendatur. — etc. etc. etc.

In majus robur propria manu mea subscribens, et sigillo meo obsignans Testamentum meum confirmo. Szamos-Ujvári 10-ma Maji 1802.

(L. S.)

Emmanuel Lucae Karátsony
haec est mea voluntas, et
ultimum statutum mp.

In fidem Copiae subscripsere Szamosujvári 4-a Aprilis 1852.

Lucas Bárány
senator

Joachimus Gopcsa
Protocollista Mglis.

A fordítás magyarul így hangzik:

Én alább irt szeretett hitvesem Máriaival egyetemben, látván, hogy az Isten bennünket gyermekekkel nem örvendeztet meg, kikben emlékünknél fenmaradjon, egymás közt tanácskozván, Istennek véghetetlen irgalmasságából elhatároztuk magunkat arra, hogy a mi örmény nemzetünk szegényei és betegei számára, ezen nemes városunkban egy kórházat építtessünk és alapítványt is tegyünk, melynek kamatjából, ezen kórházbéli szegények és betegek élélhesenek; ugyan azért

1. Igérünk saját szerzeményünkéből a kórház épületére 10000 fr. azaz tizezer forintot, mely tizezer forintot köteles leszek öt év alatt kiadni, minden évben 2000 frtot, vagy a mint az építés körülményei fogják igényelni.

2. Elkészülvén a kórház épülete minden szükséges kellékekkel, ígérünk örökös alapul 10000 frtot, az az tizezer frtot, annyi szegény és beteg számára, a mennyi azon tőke kamatjából élélhet.

3. Ennek jutalmát a Magosságbelítől óhajtjuk és kérjük. Ez életben egyedül ezen feltételt kívánjuk, hogy azon szegények felett, kik a tett 10000 frt kamatjából élélmeztetni fognak — az Inspectoratus a miénk legyen, a míg élünk, halálunk után pedig azé legyen az Inspectoratus, a kit testamentaliter fognánk rendelni, és ha senkit nem neveznénk ki, azon esethen az Inspectoratust a mi Karácsony-családunkból az fogja gyakorolni, a kit a tisztelendő Clerus a Tekintetes Tanácssal együtt a családból érdemesebbnek fog találni.

Hogy tehát a mi ezen feltett és elhatározott szándékunk teljesüljen, a fenn említett igen szükséges kórház építése minél előbb megkezdessék, kérjük főtisztelendő Kelemen urat: Szamos-ujvár városa plebánosságát, hogy a dolgot előmozdítani ne terhel-

tessék, — mi a mit ígértünk elszánt akarattal, a mi ígéretünket teljesíteni magunkat kötelezzük, és nagyobb megerősítésül saját kezem írásával és pecsétemmel megerősitem.

Iratott Szamosújvár városában Die 18 xbris 1799.

Én Emanuel néhai Karácsony Lukácsnak fia szeretett hitvessemel Máriával együtt mp. (L. S.).

Az örmény nyelven írott eredetiből fordította Szamosújvárt Dec. 7. 1856.

Gopcsa
Tan. iktató.

*

Mártonfi Kristóf esperes-plebánosnak 1822-ben történt halála után Bárány István káplán volt a kórház gondnoka; de az 1826. decz. 20-án tartott városi közgyűlés a kormányzéknek ján. 10-ről, 1823—5569 sz. rendelete értelmében — Deák Mihályt erősítette meg a gondnoki állásban.

Rátz János 1000 frttal gyarapítja az ispatály tőkéjét. (Vár. lev. 1808—417 sz.).

A Karátsonyi Emánuel által alapított „senodochium“-ra (= Institutum Karátsonyiánum) legált 11.000 frtból lett devalválta bankóban 6640 frt. (Vár. lev. 1813—856 szám).

Az „ispatály“ pénze, mely a senatoroknál volt, — begyűlt; a löke tesz a devalvatio után 5698 frt 43 krt, a kamat 268 frt 18 kr., összesen tehát 5966 frt 61 kr. (Vár. lev. 1813—1656 sz. A 6640 magyar frt = 5698 Rh. frt és 48 krt).

„Mivel a kormányzék rendelete szerint az „ispatály“ pénzeiért a tanács felelős; azért annak 6448 frt 13 krnyi tőkepénzét a senatorok vették ki kamatra. (Vár. lev. 1818 év).

„A helybeli ispatály számára Verzár Mária, az alapító Karátsonyi Emánuel felesége 7600 frtot hagyott.“ (Vár. lev. 1818—1354 sz.).

Karátsonyi Emánuelné Verzár Mária a kolozsvári convictusnak és az idevaló ispatálynak 7600 frtot hagyott. (Vár. lev. 1819—1865 sz.).

*

Korbuly Kristóf szamosújvári születésű, de erzsébetvárosi latin szertartású plebános végrendeletében ezeket mondja:

„3. A szamosújvári ispatálynak 500 frtot és az apácáknak 300 frtot hagyok; remélvén, hogy mind a kettő lelkemért fog imádkoztatni. Akarom, hogy ezen 800 frt küldessék a szamosújvári mélt. plebános ur kezébe, hogy ezen pénz elocáltassék a nemes városnál.

14. Küldessék Szamosújvárra méltóságos Kelemen úr (Korbuly Kelemen volt ekkor a plebános) kezébe 500 frt, hogy tisztelendő Simon urral (Korbuly Simon pap) egyet-értve oszszák fel szegény atyámfiai között. Hagyom ő uraságok bölcseségére, hogy annyit adjanak kinek-kinek, mennyit gondolnak.“ (Vár. lev. 1818—2321 sz. A bekezdések elején előforduló számok [3, 14] a végrendelet különböző pontjait jelölő számok).

Simay Márton hagyott az ispatálynak 1000 frtot; Karátsonyi Emánuelné pedig 38000-et, melyből 19000 a pesti magistratusnak adatott ki kölcsön.

7. „Ezen institutum főbb fundatorai u. m. Karátsonyi Emánuel által 1802-ben és annak özvegye Verzár Mária által későbbben írt testamentumok egybevetéséből világosságra jöven az, hogy jóllehet az írt testansok által tett fundatiók különféle természetűek, egyik ugyanis a Karátsonyi Emánuel által a betegek számára, a másik pedig az ő özvegye által a szegény árvák számára legáltattak, mindazonáltal azok most is együtt tractáltatnak a nélkül, hogy az árvák számára legált fundus, a betegek számára legált fundustól külön választott volna; erre nézve meghagyatik Kegyelmeteknek, hogy ezen két különböző fundatiókat, a testansok akaratjok szrint külön tractáltassék és ennek utána a betegek számára legált capitalisok interesseit csupán a betegek felsegélésére, az árvák számára határozott capitalisok interessei csupán az árvák szükségéinek kipótlására fordítottassanak. E Regio M. Prin. Trans. Gubernio. Claudiopoli 10 jan. 1820.“ (Vár. lev. 1820—312 sz.).

*

A xenodochium curatore Deák Mihály perceptor és az „institutum pauperum“ gondnoka 1828-ban Gajzágó Ferencz senator.

*

3. Fejezet. Az erdélyi országgyűlés.

„Az Ispotályok felállítása dolgában rendelt Deputatio által jelentetik: Hogy minekutánna az egész Hazában az Ispotályokra intézett Fundusok Laistromai a Jurisdictionoktól bekérettenek volna, azokból úgy találta azon Deputatio, hogy az előregedett szegények tartására imitt-amott az Országban többnyire tsekély Fundatiok téettek, de talám azért, hogy az Orvosi tudomány ezen Fundatiok tételekor ez Hazában még annyira kiterjedve nem volt, és az orvosok száma is kevesebb volt. Betegek gyógyítására tétetett Fundatiot nem talált egyebütt, hanem csak Kolosvárral és Szamos-Ujváron. (Erdélyi országgyűlési jegyzőkönyv 516 lap).

Szamos-Ujváron felállítandó Ispotály iránt még az helybeli Magistratustól vár a Deputatio bővebb tudositást.“ (Száznegyvenedik ülés. 1811. máj. 13. 517 lap).

*

Kétszázötödik ülés. 1811. szept. 9. „Másodszor. Az Ispotályok felállítása tárgyában rendelt Biztosság azt mondja, hogy van az országban 150.000 telek, és ha minden egyes telekre 50 krt rovatalt tesz az ország, bejön 125.000 Rforint.“

„A lett volna ugyan a Biztosságnak kedve és akarata, hogy az Orzágnak több helyein állitassanak fel Ispotályok, de mivel a Nemess Megyéktől feljött Tudositások szerént eddigelé Fundusok erre nem találtak, a fennirt Summát pedig sokféle osztani nem lehet, különben seholt is ezzel a célznak megfelelő Ispotály fel nem álhat, oda kéntelen vélekedésit határozni, hogy azon 125.000 forint négyfelé hasittassék: úgymint Kolosvárra, M.-Vásárhelyre, Enyedre és Szamos-Ujvárra, még pedig úgy, hogy Kolosvárra és Maros-Vásárhelyre külön-külön 40.000 frt,

Enyedre és Szamos-Ujvárra külön-külön 22.500 Rf szavastassék az alább teendő megjegyzés szerint:

Azért gondolta pedig ezen négy helyen, mivel ezeken már ilyen Fundusok találtak, úgy hogy ezen hozzáadás és több Jótévknek segedelme mellett ezen helyeken az Ispotályok dolga, megindulhat; ugyanis a Kolozsvári Ispotály fundusa tudódik, M.-Vásárhelyt már a Jóltevők adományából telek, ház van és Fundus is van néhány ezer frt, Enyeden a néhai Báróczi Fundatiója, Szamosujvárt a Karátson Emanuel által ezen célra hagyott ház és ottan is több ezer forint Capitalis . . . Azon megjegyzéssel gondolja a biztosság ezen felosztást, hogy most ugyan késedelem nélkül a 125000 forint felszedetvén, csak kétfelé, úgymint Kolosvárra és M.-Vásárhelyre osztassék fel, úgy mindazonáltal, hogy ha Enyedre és Szamos-Ujvárra több Jóltevők is találtak és a Fundus annyira nevededik, hogy ezen segedelem mellett a dologhoz nyulni lehessen, akkor a Kolosvári Ispotály Szamos-Ujvárnak, a M.-Vásárhelyi pedig Enyednek a 22.500 forintját fizesse meg, vagy ha az orzágnak akkor más Fundusa marad, addig Ország Gyűlése lévén, abból fizesse meg.“

Kisebb közlemények.

Az angol-bur háború legujabb fordulatairól elmélkedvén az „Ellenzék“, megjegyzi, hogy ezen háborúba „szégyenszemre nem szolt bele a kérkedő európai civilizáció. Hagyott egy kis népet magára, hadd gázoljon testén keresztül a kapzsi haszonlesés. Nem tiltakozott százezer és százezer ember okatlan legyilkolása ellen senki . . .“ S a szerencsétlen, honvesztett burok valóban megérdemlik, hogy tisztelt laptársunk őket pártfogásába vegye. De viszont mi sehogy sem emlékszünk arra, hogy az utóbbi évek alatt, a török „testvérek“ által ugyancsak okatlanul legyilkolt háromszázezer örménynek sirja fölött, az „Ellenzék“ ily meghatóan tiltakozott volna!